

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

15 de lege Cornelia de Sicariis, vel de Homicidio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De alia præpostera, & abominanda libidine.

CAP. 14.

- 1 Cocentis cum bruto animali, quæ pena. *Monstra hominum unde nata. eod.*
- 2 Mulierum surpudentis seipfas inueniuntis pena.

1 **S**uperioribus præ addenda sunt turpissima simul ac grauissima crimina libidinis, cum quis pecus inierit, vel si qua se animali subiecerit: mors enim omnibus ex æquo dicta, & mulieri, viro, & pecori. *Leuit. 20. ca. mulier, 15. q. 1.* Quintimo & solum conatura morte puniendum, exemplo comprobatum est, *Boeri. decis. 316. num. 6.* In hoc offenditur post Deum, & ipsa natura. *c. hoc ipsum, §. hoc autem, 33. q. 2.* Et non dubito ex hac impiissima commixtione, tot monstra nata esse, quæ cum forma hominum, bruta animalia referunt.

2 **¶** Pudet se dicere turpissimas tribudum venerarum commixtiones, quas foedissimæ, *Boer. d. decis. in fine. Anton. Gomez. in leg. 80. Tauri. num. 14.* quædam mulieres exercent, mutuis se frictionibus compellentes ad exsudationem feminealem. Sed quia & mulieres accusatas referant interpretes, & damnatas, non possum omnino silere. Et Accurcius aliique interpret. putant, leges etiam huic foedissimæ voluntati imposuisse, cum mulier agit vt vir. *gl. 2. in l. foedissimam, ad leg. Iul. de adult. C.* Deque prodigiola Veuere hac sic Martialis in *Baltham. lib. 1. epig. 58.*

*Quod nunquam maribus iunctam te, Bassa, videbam,
Quodq; tibi moechum fabula nulla dabat:
Omnis & officium circa te semper obibat.
Turbatus sexus, non aduenit viro:
Esse videbaris fœtor, Lucretia nobis,
At tu, prohi fœcibus, Bassa futuror eras.
Inter se geminos audeo committere cunnos,
Nec vitæ, virum prodigiola Venus.
Commenta es dignum Tiberiano enigmate monstrum.*

Hic ubi vir non est, et sic adulterium.

Antonius Gomez tradit, adhibitis instrumentis quibus se iungant, vitilem in modum, compertas mulieres in hac turpitudine, morte multandas: sin autem sola fricatione se ineant, citra mortem puniendas. *Ant. Gomez. in præd. l. 80. Tauri. num. 34.* Quem sequitur Iulius Clarus, *lib. 5. recept. sent. §. fornicatio, num. 29.*

De lege Cornelia de Siciariis, vel de homicidio.

CAP. 15.

Lib. 43. Prit. 8. Lib. 9. Cit. 16.

- 1 Homicida in alia vita dammandi morte æterna.
- 2 Occidere graue est scelus: grauius insidiari.
- 3 Sica quid, & de sicariis lex quid contineat. & quæ homicidia hac lege puniantur.
- 4 Homicidia secundum diuersas circumstantias Athenis diuersis tribunibus iudicabantur.
- 5 Homicidii nomen quid contineat.
- 6 Occidere quando militi licent.
- 7 Homicidarum alia voluntaria, alia casualia, alia cum necessitate: & voluntaria nunquam multa.
- 8 Homicidi rei pendente iudicio arcebantur foro & sacris.
- 9 Pœnis publicis, res inanimata cur subdita.
- 10 Homicidii voluntariis, & inuoluntariis pœna. Et seq.
- 11 Serui insidias domini comburendi, aut capite plecendi.
- 12 Insidias augent delictum homicidii.
- 13 Latrones qua pœna puniantur, & a quibus occidi & comprehendi possunt.
- 14 Homicidia voluntaria, & inuoluntaria, iure diuino quomodo vindicata, sicut Pontificio, Gallico & Germanico. Et num. 15.
- 16 Assassini homicida qui, & Asfacida quos, & pœna.
- 17 Partum abigens, & abortum faciens qua pœna puniatur, Et seq. num. 19. & 20.
- 18 Partus in viro quot diebus delinectur & formetur.
- 21 Gravidam verberans & officium partus, quomodo Langobardorum: lege & diuina puniatur.
- 22 Pregnantem se celans, & abortum faciens, rea parricidii.
- 23 Occidens, & occidere subens pari pœna plecuntur.
- 24 Homicida occidendi Draconis lex, & Atheniensium.
- 25 Expianda cœdis mos antiquus.

Distum est antiquis, inquit Dominus, non occides, *D. Math. 1. 5. Exod. 20.* qui autem occiderit, reus erit iudicio. Et qui sanguinem effuderit humanum sanguinem, effundetur sanguis illius. *Genes. 9. facit e. 18. D. Joan. Euang.* Et vltra pelluntur a regno Dei homicidæ, *Apocal. 22.* Idque Plato, in *Phædo*, sic asseruerat: Qui ob scelerrum magnitudinem, insanabiles esse videntur, qui videlicet sacrilegia multa & magna, vel cades iniquas, vel alia horum similia perpetraverint, hos omnes conueniens fors merget in tartarum, unde nunquam egrediantur. **¶** Graue est scelus se hominem tollere: sed grauis adhuc, dolo id facere. Mirum enim non est si animalia & pilces se mutuo deuorent, nam iustitia carent: at in hominibus scelestissimum, quibus iustitia data est, vt se conferuent, vt ait *Hesiodus lib. 1. operum.* Neque qui occidit hominem reus tantum eius vitæ est quem sustulit, sed & eorum, qui ex eo nasci potuissent. Et proinde dictum est ad Cain homicidam a Deo, *Gen. 4. Vox sanguinum clamat fratri tui ad me de terra.* Sic namq; habet veritas Hebraica, *האמהו אלהי מן האדם אתו קול דמאי אחיקה* Zognakim elai min haadam: non autem, vox sanguinis, vt habet editio vulgaris. Et in *Apocalypsi, c. 7. Anne interfectorum sub altari clamant ad Deum, Quousq; vindicabis sanguinem nostrum?* **¶** Cornelius præ Sylla quaestiones publicas constituit, veluti de falso, de parricidio, de sicariis, & prætores quatuor adiecit. *L. 2. deinde Cornelius Sylla, de orig. iur. P.* Inde lex Cornelia de sicariis, quæ tamen tantum punit dolo facta homicidia: ad alia enim non pertinet, *Mari. in l. 1. §. D. Adriani, ad leg. Corn. de sicar. quæ aliis iudiciis castigantur.* Et id nomen sicæ indicat, quæ est gladius breuis recurus, acinacis speciei longitudine, quo clam necabantur homines, vt ex *Suida, in illo verbo, & Iosepho, lib. 20. antiquit. Iudæi. c. 1. & ca. 17. §. stem lex Corn. de sicæ. de publicis. docet & quid sit sicæ. Fabius lib. 10. ca. 1.* apparet. Proinde omne homicidium dolo illatum, hac lege comprehenditur: veluti, *l. 1. in princ. 34. ad leg. Corn. de sicar. P.* si sicæ fiat, si veneno, si incendio dolo suppofito, si quis saluum testimonium accepit, vt capitalis criminis reus fieret, si magicis futuris aliquem quis necauerit. *§. item lex Cornelia, de publicis. Sic voluntas maxime hic occidendi consideratur, vt non immerito qui occidendi animo cum telo ambulauerit, l. 1. qui cum telo, C. ad l. Corn. de sicar. lege hac coercetur: & dolo hic pro facto habetur, Paul. in l. leg. Corn. l. 7. eo. P. non expectato exitu, Callistr. in d. l. D. Adrian. 14. eo.*

¶ Athenienses præ etiam homicidas non eodem modo, nec ea- dem incuria iudicabant: nam si quis consulto & præmeditate alii cui necem intulisset, in Martio pago: sin præter voluntatem & cogitatam rationem, in Palladio. Sin vero necem factam fuisse confiteretur, iure vero, an iniuria patrata esset, in dubium voceretur, in Delpho rationes diiudicabantur. *Ælia. lib. 5. de var. hist. cap. 15.* Homicidii quod nomen omnibus speciebus, quibus vita admittitur, commune est, non ab hominis cæde tantum, quæ est, quando adhibita vi, & veluti manu mortis causa præbita est, *Julia. in l. 1. de vulnerat. 5. 2. ad leg. Aquil. lib. 9. P. tit. 2.* sed & quando alio modo mortis causam quis dederit, *Pl. l. qua actio, 7. eod.* Sextus Pomponius Festus, occisum a necato proprie distingui ait: quod occisus, a cædendo dicitur: necatur vero, sine ictu: unde & in legibus Numæ Pompilii scriptum est: *Si hominem salu- minibus occidit ne supra genua tollito.* Et alibi: *Homo si suumne occisus est, et insula nulla fieri oportet.* Vbi cunq; enim (quod obiter dixerim) fulgur hominem occiderat, ibi sepeliebat. Neque hominem ita examinatum cremari fas erat, condi tamen terra religio tradebat, vt auctor *Plinius lib. 2. cap. 54.* Artemidorus vero ita scribit, *εἰ δὲ οἱ κεραινοὶ ἴπτες μεταίθωνται, εὐδα ἕπονται τὸ πνεῦμα κεραινοῦσαν ἐν τῷ θαλάσσῳ.* **¶** Plutarchus scribit, *Problem. 38.* non esse permillum in castris etiam versantem ferire hoitem, nisi sacramento fuisset vincetus militari, quo impetrabatur id, & veluti cogebatur: quia necessitate coactum hominem occidere non liceat: & qui nec legitime, nec iure faciat, homicida habendus sit. Verum non tam exitus, nempe hominis mors, inspicitur in puniendis homicidiis, quantum modus occidendi, & personarum, diuersitas, ex quibus habebitur pœnarum temperamentum. **¶** Et Thoraicidum aliud voluntarium, aliud casu, aliud necessitate cogente fit, *not. gl. in c. sic dignum, in §. si. in ver. confisus, de homici.* seu vt cum Platone loquar, *9. de legibus, aliud consulto, aliud inconsulte fit.* Voluntarium nunquam Deus inultum sufficitur respodit Sybaritis Delphicæ oraculum, cum consulerent ob miraculū, quod post Citharædi ab illis in templo Iunonis occisum, sanguis videbatur scaturire, veluti ex penni fonte, *Ælia. lib. 3. de var. hist. c. 42.*

Non immortalis hoc Dii, inquit patientur inultum. Si quis enim prudens, scelerata a mente profectum, Committat facinus, grauis hunc quoq; pena sequetur. Non exorabit, neq; si genus ab loue summo Duceror, ipse suo collo, collisq; nepotum.

Hoc ius. Et generi cumulatim damna ferentur.

Alter enim voluntarium, aliter inuoluntarium & casuale homicidium, aliter simplex, aliter parricidium plectendum est. Et in omnibus quidem scelus videtur inesse. sed aliud alio maius, si consilio potissimum fiat. Natura quippe hos abherreat homines, ut pote qui in propriam speciem hominum, omni exuti humanitate infurexerint.

8 ¶ Arcebanaturque et olim foro & factis, teste Iulio Polluce, lib. 8. Onomast. ii. qui in reatu erat cedis quoad iudicium peractum esset. Idem testatur Antiphon, Oratioe reorum. qui ad iudices sic ait, Cassius cedis, ut opinor, vos contenditis magnopere iudicare. quippe hominem reus sententia vestris damnatum cedis, in eam fraudem incidere necesse est, ut nec eadus perpetrator, nec perpetrata cedis reuera obnoxius, poenas tamen pcedat. Et legis sanctionem subeat, ut verbe, sacris certaminibus arceatur, qua hominibus maxima antiquissima censetur. Sic Lyfias orat. contra Agoratum, Nemo, inquit, eum, ut homicidii reus, colloquio dignabitur. ¶ Refert et Suid. in verb. et in reu. moris fuisse antiquis in Prytaneo Athenis, telu, lapide, & similia in coispectu poni ignoto athenis & res inanimatas eadem in iudicium adducere, ut iudicarent an exterminande essent. Et Demosthenes, con. Aristot. Non, inquit, homines modo, sed etiam animantes, atque etiam in animata atque cedis ab inanimatis fuisse, in Prytaneo iudicabantur. Scribit et rursus Suid. Niconis Thafii pugilis cuiusdam statuum, lege Draconis apud Thafios coram iudicibus ream actam, ab heredibus cuiusdam amulii Nicontis ab statua oppressi, cum illa ab eo caesa casu eum oppressisset, tandem que a iudicibus necis damnatum, in mare demersam fuisse. Hanc tamen fuisse statuum Diomedis athleta tradit Eusebius, lib. 5. de prepar. Exang. in ceteris consentit. Iuber & Deus, Exod. 6. 21. ut si hunc corrupteta occiderit virum aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruatur, nec comedatur carnes eius.

10 ¶ Igitur in primis erit dispiciendum, num homicidium voluntarium fuerit, an preter voluntatem contigerit. Prior casus legem Corneliā habet vlticrem: alter leuiorem poenam, ut ait Antoninus Cæsar, l. 1. ad leg. Corn. de scar. C. Quare infans vel furiosus, si hominem occiderit, lege Cornelia non tenetur: cum alterum innocentia consilii teneatur, alterum fati infelicitas excuset. In fans, l. 2. eod. P. Modest. l. poena parricidii. 9. §. fin. ad legem Pompe. de parricid. P. l. diuis. de offic. pref. P. ca. illud, §. itaque, 6. q. 1. ca. aliquos, §. ca. si quis infans, eod. C. l. 1. de homicid. in Clem. Sic et de dormiente statue. d. Clem. 1. §. fin. Poena autem legis Corneliæ & admissorum dolo homicidiorum, erat olim in infusam deportatio, omnium bonorum ademptio: sed hodie solent capite puniri, nisi honestiore loco positi fuerint, ut poenam legis sustineant: humiliores solent vel bestis subici, aliores deportari in infusam, teste Marcel. in l. 3. §. legis Corn. ad leg. Corn. de scar. P. Sic et Modest. in l. qui eadem. 16. eod. Qui eadem, inquit, admissi sponte dolo ve malo, in honore aliquo possit, deportari solent: qui secundo gradu sunt, capite puniuntur. De poena tamen statuenda capitalis criminis in decurionibus, placuit consuli principem debere. d. l. qui eadem, §. fin. Et l. diuis fratros, 27. §. 1. de pen. P. l. 2. §. 1. de bonis cor. Et cum siml. Homicida, inquit lex, l. 3. de episc. audien. C. quod fecit expectet, nempe mortem. Sic ex nouella Cæsar's Porphyrogenera, cuius meminit Harmeopulus, lib. 6. ca. 6. etiam qui in dignitate constituti sunt, homicide capite puniuntur, si per insidias, conuersiones, mollitiones fraudulenter, fecerint homicidia: si quidem reatus hic, omnem dignitatem elidit. l. 1. ubi Senat. vel clar. Vlpianus Scopelismi crimen, in Arabia morte puniri tradit: quia et illud crimen mortem minatur. in l. saculari, 7. §. sunt quedam, de extraord. crimin. P. Gallus Cæsar Occidentis, Constantinum Orientis co sorem Imperii, falsis illecebris ad se reuocatum, capite plecti iussit, quod plerosque Antiochiæ, incitante vxore, ut ipse se defendebat Constantina, iugulasset, ut auctor est Alianus, lib. 14. de var. histor.

11 ¶ Callistratus etiam poenam ad ditignis, Calli, l. capitalium, 28. §. igni, de pen. P. l. ni, inquit, cremantur plerumque ferui, qui salui dominorum insidias fuerint: Nonnunquam etiam liberi plebes, et homines persone. Langobardis, et si homicidii pecuniariae sint multæ, tamen si quis dominum occideret, occidi iubetur. l. 2. de homicid. lib. hominum, lib. 1. leg. Langobard. Iuriconsultus

etiam periculo capitis custodiam dominis seruos præstare, ab alienis iubet. l. 1. de Senat. Syllan. P. Et apud eundem Iuriconsultum, d. l. capitalium, §. famulos, famulos latrones, nempe qui vias obsident, quive, ut ait Horatius, ut iugulent homines surgunt de nocte, furca figendos compluribus placuit: ut & conspecta deterratur alii ab iisdem criminibus, & solatio sic cognatis & affinibus interemtorum eodem loco poena reddita, quo latrones homicidia fecissent. Nonnulli etiam hos ad bestias damnarunt.

¶ Faciunt et insidias, quibus moluntur aliorum necem, ut latrones ille grauius & exemplari poena puniantur. Nefas enim visum est hominem homini insidiari, cum inter hos cognationem quandam natura constituerit, ut scribit Florentinus Iuriconsultus, l. 3. de insid. Et iure, P. Crimen ita graue latronum & pastorum extlimarunt Diocletianus & Maximianus, ut sceleratissimum possit repeti, etiam ab absolute antea secuta: sic enim interpretor, omnia interpretum diuersa sententia, illorum sanctionem ea de re stabilitam. l. si quis homicidii, 11. de accusat. lib. 9. C. tit. 21. In qua crimen pastorum Accusatus arbitrat, homicidium dicit a Caino, qui primus parricida fuit. Genes. 4. Quod non probatis enim non pastor, sed agricola fuit, & innocens occisus fuit pastor Abel. d. l. cap. 4. Genes. Arbitror autem crimen pastorum esse, societatem habere cum latronibus: sicuti habebant pastores tunc, qui in locis desertis armenta pascebant, ut hodie & plerumque qui in inuis montibus degunt, & pascuis montanis agunt Cuius rei fidem faciunt Honorius & Theodosius, qui inhibent dari filios nutriendos pastoribus, alioquin societatem latronum videri consiteri, rusticanis tamen dari posse. l. vnica no pastoribus dem. filii nutri. lib. 9. C. tit. 31.

¶ Puniantur etiam leges non tantum latrones & homicidas, sed etiam eos, qui eis opem ferunt, vel celant. l. 1. §. 2. de his qui latron. Et alio. crimin. reos occult. lib. 9. C. tit. 39. l. 1. de recept. in P. c. sicut dignum, ca. 6. §. hi quoque, Et §. fin. de homicid. ap. Greger. Sunt pariter, qui consilium præbuit, qui factum, & qui præcepit fieri homicidium, homicidæ, ca. si quis viduam, 50. dist. vide glo. in d. cap. sicut dignum, in §. si in ver. consilium. Fuit et lex Athenis, teste Demosthene & Suida. Demost. contra Aristocrat. Suidas in verb. ἀπορροφία, ut si Atheniensis homo extra Atticam occisus fuisset, & ii, apud quos cædes perpetrata erat, facinoris suspectum non debebant, permissum esset tres illius ciuitatis viros ciues Athenas perducere, cædis poenas daturus. Theodericus Elsiarius princeps Flandriæ, pfecturus Hierosolymā, anno 1538. conuentu habito cum procerib. Fladriæ, sic pacis leges sancit. Homicidii extremo supplicio: vulnera, talione, aut honorum commissione, aut duello puniuntur. Latrones furesque nocturni vbicunque inueniantur, a tota vicinia occiduntur: hos qui persequi de nocte detrectasset, sexaginta solidos mulctator, teste Jacob. Meiero, lib. 5. annal. Fland. Molcouitæ quoque strenue iustitiam exercent in prædones, quibus comprehensis, calcanea primum frangere: dehinc in biduum aut triduum vsque dum intumescant quiescere: post facta iam ac intumefacta rursus motare iubent. Nec alio genere torquentur, & flagitiosos ad confitenda latrocinia socioque sceleris indicandos vtuntur, ut narrat Sigismundus L. ber Baro, in comment. rerum Moscou. Honorius & Theodosius, l. prouinciarum. 9. de feris. C. tolli citius quam fieri poterit latrones statuunt, potissimum Isauros: nec obseruandum in illis torquendis & inquirendis etiam sacrosanctum paschalis diem, quia salus multorum ex eorum poena pendeat. Isauri erant ex Isauria Asiæ prouincia, iuxta Ciciham & Taurum montem, vbi pyratum munitiones deletæ, postea subacta Isauria, a Seruilio Isauo, teste Strabone, lib. 12.

¶ Statuit et Deus, Numero. 35. Si quis ferro percusserit, et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii, et ipse morietur, Et c. Rursum. Exod. cap. 21. Deuteron. 19. Leuit. 24. Qui percusserit hominem volens occidere, morte morietur: qui autem non est insidians, sed illum Deus traduxit in manus eius, constituum locum in quem fugere debeat. Si quis per industriam occiderit proximum suum, et per insidias, ab altari meo euillus illum, et morietur.

¶ Hoc et ipsum apud Summos Pontifices sancitum, e. 1. de homicidio, lib. 5. Decret. tit. 12. Potissimum si proditorie fiat. Homicidas voluntarios morte sceleratissima iudices in Gallia puniunt, vtque & apud Germanos membratim cruce supinos discerpunt, vel malleis tundunt, primumque forcipibus candentibus, pungi, & trahi per vrbem & oppida ad supplicium iubent, ut exemplo aliis sint. Ceteros, ita vel impetu necantes gladio simpliciter ferunt lethali: &

ita sancitum a Carolo V. Maximiliano, in *constit. causa. crimin. artis. 137.* ¶ Erat ¶ aliquando tempore Innocentii I V. Sum. Pont. & postea quoddam genus Perfurum, qui impietatis cum essent Mahometicæ, coniuurabant in necem Christianorum, se consecuturos vitam æternam sibi persuadentes, si quendam sustulissent: idcirco mirifice idiomatica Christianorum edocuit, proditorie se illis inferebant, & proceres quoque, dum nemo suspicaretur, trucidabant: neque ob id scelus, sua sententia præclarum mori tristabantur, quinimo gaudebant: dicti Assassii a Paulo Amylio, & Artacida: *libr. 5. de gest. Franco. in Ludoni. Iunia. Et libr. 7. in D. Ludon. vita. Polyd. Vergil. lib. 16. histo. Angli.* quod is, qui illius factio- nis princeps ab illis deligebatur, Artacidas dicebatur. Idque, vt ar- bitror, Parthorum more, qui suos reges vocabant Artacidas, vt Ægyptii partim Ptolomæos, & ante Pharaones: Latini Murianos: Albani Syluios: Romani Imperatores & Cæsares. Meminit Cornelius Tacitus, *lib. 2. annal.* Artacidarum gentis: Parthos signifi- cans seu exules Scythas. Nam vt ex aliis & Dione. *lib. 40.* constat exules Scythæ primum innotere sub Artace, Scythæ quidem ignobili sed strenuissimo: qui exsulum collecta manu, regnum sibi virtute bellica constituit: a quo Parthiæ provincia dicta Artaci- da: & qui ab eo genus duxerunt hereditario regno potiti Artaci- da: dicti fuerunt. Hos assassinos concilium Lugdunense excom- municauit anathemate, & eos, qui illis opem ferrent, vel domi recipere, c. 1. *de homic. in 6.* dignosque horum socios & fauto- res, depositione ab omni officio, gradu, ordine, & honore eccle- siastico, statuit.

17 ¶ Quæ ¶ partum sibi, vel alteri mulieri abegerit dolo malo: si is animatus fuerit, capitali sententia vt homicida puniti debet, vel si mortua mulier fuerit. *Paul. l. si quis aliquid, 38. §. qui abortiois. Et idem statuit in concil. Constant. in Trullo, in l. Ciceron. 39. de pœn. P. l. pen. ad leg. Corn. de sicar. C. ca. Moyses, c. sicut semina, 32. q. 2.* Quod si inanimato partu, abegerit abortum, non quidem vitio lap- plicio, sed temporali exilio plectendam placuit. *d. d. Cicero. §. si. si mulierem, 8. ad l. Cor. de sic. in P. l. diuus, 4. de extraor. crimi. P. Sed & si mulier, p. priis viscerib. vim venentiaue intulerit, quo abortus fieret vitius vero clausus, in legem Pompeianæ de partici- diis incidit, quia filium occidit, l. 1. ad leg. Pom. de parricid. ca. sicut ex literarum, c. 20. de homic. ap. Gregor. c. consultus, 2. q. 4. si inani- matus, non vtique, ca. quod vero, 32. q. 2.*

18 ¶ Idemque ¶ statuen- dum, si poculo factum sit, vt immature factus educeretur. Quale scribit Ammianus Marcellinus. *lib. 16.* Eusebiam Constantii Cæsaris vxorem, porrexisse læpe Helenæ Lu- liani Conçælati vxori, quotiescunque ea conceperit. Factus ani- matus non dicitur, priusquam embrio perfecta corporis deli- neatione consistat. *d. d. Moyses, 32. c. 2.* Secundum Hippocratem, seu Thefallum vel Herophilum, *lib. de nutricia. u. distave,* quique & triginta soles partum formant, septuaginta mouent, decem & ducenti perficiunt: alii, quique & quadraginta ad formam, sex & septuaginta ad motum, decem & ducenti ad exitum: alii, quin- quaginta ad formam, ad primum saltum centum, ad perfectionem trecenti: alii, ad discrecionem quadraginta, ad transmutationem octoginta, ad excisionem quadraginta & ducenti. Si recte placuit apud Wisigothos, *l. 1. de excutient. homin. partus, lib. 6. C. Wisigot. titu. 3.* Qui mulieri prægnanti poculum dederit ad necandum infan- tem, vel ad faciendum aorsum, occidatur. *Mulier qua aorsum facere requisit, si ancilla est, ducenta flagella suscipiat: si ingenua, careat dignitate persone. Et cui iusserimus seruitura tradatur.*

19 ¶ De ¶ muliere, quæ propter inimicitias, quas cum marito habet, de industria abortando, neque, in vitæ lucem factum produ- cendo, seminis ipsius fructum perimit, duæ existant leges nouella- rum Iustitiani, quarum vna repudiare eam marito iniuria affecto permittit, §. *senim, nouella 22.* altera, non permittit. §. *quia vero, nouell. 117.* Leo Imperator, in *constit. 31. Leon. xxi. τὸ τὸν ἀρπαζο- εἶς τὰς τὴν ἁυτῆς γυναῖκα, &c.* primam probat: postrema vt ma- gis Christianismo accedens, quo matrimonium indissolubile, re- ceptior, cum licet aliis legibus detectum facinus tollere. ¶ Hic ¶ certe existimo similitudine rationis plectendas mulieres & viros, qui arte aliqua præcauent, ne ex marito concipiant: voluptatis ex- plendæ causa, semen admissum ex industria reiciendo, vt norunt meretrices, & perniciosa viri. Sic enim viam generationis ex ma- litia intercipiunt, & quodammodo homicidium nasciturorum ad- mittunt, digni morte: vt existat iudicium diuinum de Onarno filio Iudæ, *Genes. c. 38.* qui necatus a Deo, quod iussus ex lege suscitare semen fratris sui Her, & vxorem eius ducere, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur: rem detestabilem

operatus. Dicunt & Hebræi, *glo. ordin. in d. c. 38. Genes. vide que diximus in personis, de Eunuchis.* Her quoque occitum a Deo, quod libidinis erga vxorem Thamar se haberet, & caueret ne impreg- naretur. In concilio Wormacensi cautum quoque, c. *si aliquis, c. 5. de homic.* vt qui explendæ libidinis causa, vel odii, homini aut mulieri quippiam fecerit, vel potu propinquaret, vt non possit ge- nerare, vel concipere, vel nasci soboles, vt homicida puniretur. ¶ In ¶ legibus Salicis, *tit. 28. de homicid. §. 4.* illa. *Qui grauidam, et ingenuam verberauerit, et illa mortua fuerit, culpabilis indicatur 28000. denariorum, qui faciunt 700 solidos. Et §. 5. eod. tit. Qui in- fantem in utero matris occiderit, 8000. denariorum, qui faciunt soli- dos 200.* In legibus Wisigothorum, *l. 2. de excutient. hominum. partus, lib. 6. C. Wisigot. tit. 3.* mulierem grauidam necans, mori- tur: si formatum infantem excussit 205. solidos reddit: si infor- mem, centum, si ingenuum ingenuæ sit delinquens: nam in ser- uis flagellorum ictibus abortus vindicatur. *l. 3. 4. 5. §. 6. eod.* Apud Moysem autem, *Exod. c. 21. lex hæc: Strixit si fuerint viri, et per- cussit quis mulierem prægnantem, et abortiuum quidem fecerit, sed ipsa vixerit, subiacebit damno quantum maritus eius experierit, et arbitri iudicauerint: si autem mors fuerit subsecuta, reddet animam pro anima, oculum pro oculo, &c.*

¶ Exstat ¶ Henrici secundi Regis Galliarum constitutio, con- stit. sur la fait de femmes grosses. anno 1556. mense Februarii, vt ob- uiam eatur abortibus & malitiis mulierum interimētium partus: qua mulier, quæ celauerit se fuisse prægnantem vel peperisse, nec publice baptizandum, vel sepeliendum partum exhibuerit, rea habeatur homicidii, seu parricidii.

¶ Et ¶ quia in lege Cornelia nihil interest per se quis occiderit, an mortis causam dolo dederit. *Vlpian. l. nihil interest, 15. ad leg. Cornel. de sicar. P. c. de cetero. c. 11. de homici. apud Gregor. idem qui iussit aliquem occidi, tenetur. Ita si iusserit tantum verberari, non mutuari vel occidi, & qui verberandi mandatum excepit, occide- rit, de homicidio tenetur. c. fin. eo. in 6. lib. 5. tit. 4. simul cum eo qui occiderit: quia qui occasionem damni dat: damnum dedisse vide- tur. *Paul. l. qui occiderit, §. in hac, ad leg. Aquil. Quamuis poena non eadem sit potissimum, quando agitur de seruis occisis, litem. si obstruxit, 9. eod. quorum vita & corpora accipiebant æstimatio- nem, & vite redemptionem: cum tamen homo liber inestimabilis sit iure ciuili. l. 1. §. sed cum homo, de iis qui deiecer. vel effuder. Necis membrorum suorum dominus sit, & idcirco non directa, sed vtili vtatur actione legis Aquilæ. l. liber homo, 1. ad legem A- quil. in P.**

¶ Ex ¶ lege Draconis olim sicarii & cædis auctores, patria & fi- nibus fiebant extorres. *Demosthen. contra Aristocrata.* Erat & Athe- niensium lex, *Homicidas licet occidere in nostro territorio, et in carcerem ducere: excruciare, aut pecuniam extorquere non licet, aliquis duplum damni dati dandum. Idem in Lepidem.* ¶ Moris ¶ & antiqui sui, si quem per insidias occiderent, ac eadem expia- tura essent, extrema cadaueris, & torquem ex illis particulis con- sectum de collo suspendereat, vt ait Suidas in verbo ἐπιμαρτύριον, Et interpres Apollonii Rhodii, *οἱ δολοφόνους ἀρχαίως, ἀπομαρτύ- ρημα τὸ ἐπὶ τῷ τῷ ἀναρτήματι, ἢ τῷ τῷ λαβόντες ἐξήσαν τὸ τελεῖν αὐτῶν ἐπειτα τῷ ἀμαρτῶν αὐτῷ λαβόντες: τῆς οἰς τὸ σῆμα ἐπίσπον.* Exle- ge Dei, *Deuter. 21.* si inuentum fuisset homicidium, & auctor ce- dis ignorabatur, maiores ciuitatis illius, quæ proximior erat ca- daueri reperto, expiabant scelus sacrificata vitula iurantes se non effudisse sanguinem, nec vidisse occidere, rogantes Deum, vt propitius esset populo suo Israeli, nec reputaret sanguinem innocen- tem in medio populi.

De Castratione. Cap. 16.

- 1 Castrare se, vel alium sponte vel inuisum prohibitum pœna ca- pitali. Et num. 4. Spadonum nomen quid contineat. Et Thlibia qui eod.
- 2 Castrantes se ipsos clericis ne sint.
- 3 Circumciso nunc quibus concessa.
- 4 Pœna Eunuchos faciendum.

V Erat ¶ lex Cornelia quoque, ne quis seruum liberumve inul- tum, sinentemve castrat, ne quis sponte se castrandum præ- beat: est & medico, qui hoc fecerit, & sponte castrato, capitalis imposita pœna. *Paul. l. 4. §. si. ad l. Cor. de sicar. Venule. l. si quis seruum, 6. eo. tradit & dominus, qui seruum suum castratum tradiderit, dimidia parte bonorum multandus. Quod Paul. l. si quis, 5. eo. prolat ad il- los, qui Thlibias faciunt. Nam & Vlp. spadonum nomen & ad eos, qui na-*